

Veel osatäitmisi. Keskmisel fotol peaks kindlasti olema khaan Kontšak Borodini "Vürst Igorist".

Fotod: perekonna arhiivist

JAAN VILLARD - lõpetamata jäänud elu

(Algus 16. lk)

Uued rännakud ja oma koha otsimine

1948. aastaks sai aga selgeks, et sõda on tõesti lõppenud ja elu oli oma tavapärasesse sängi tagasi loksumas. Kultuuririndel tähendas see, et sakslastest muusikud, lauljad ja näitlejad hakkasid vangilaagristest ja pelgupaikadest tagasi jõudma ning asusid järk-järgult aktiivsete võrramaalaste vallutatud positsioone tagasi võtma. Nii tuli võõrastel uue eluruumi otsingutel edasi liikuda. 1950. aastal rändasid Elena ja Jaan Villard Inglismaale.

Nad olid oma võimete tippu jõudnud küpsed kunstnikud, kuid võõras keskkonnas oli neil praktiliselt võimatu endale teed rajada. Inglismaal imetles nende võimeid vaid tilluke eestlaste kogukond ja see ei saanud tõelisi kunstnikke, kelle kõige suuremaks vaenlaseks on kohutava kiirusega kaduv aeg, mitte kuidagi rahuldada.

1969. aastal rändasid Villardid en-

dast häid mälestusi maha jättes edasi Kanadasse Torontosse. Vähemalt eestlasi oli seal rohkem ja ka tegevus oli aktiivsem. Väga võimalik, et oma mõju avaldas ka see asjaolu, et 1965. aastal oli tänu Kanada väliseestlaste rahalisele toele koostöös Ernst Ottani keelpilli- ja lauluansambliga suudetud välja anda Jaan Villardi sooloplaadid rahvalike külalauludega. Ikkagi midagi, mis inimesest järele jäi.

Torontos leidis Jaan Villard rakendust kohalikus eesti meeskooris ja apostliku õigeusu kiriku kooris. Kas see sai rahuldada kunstnikku, kelle rada oli jäänud laval lõpuni käimata? Täielikult ehk mitte, kuid oli kindlasti rohkem kui kusagil kastivabrikus päevast päeva ühte ja sama liigutust korrata.

Kõik, kelle saatuseks on olnud sattuda sõjakeerisesse, olgu nad siis lihtsad talumehed, laia haardega pankurid, kuraasikad kindralid või säravad kunstnikud, on lõpuks ikkagi selle keerise ohvrid. Kunstnikule on kõige valusam oma tahtest

ja püüdlustest hoolimata sattuda olukorda, mis ei võimalda täielikult realiseerida kaasa antud annet ning olla kodumaal ja oma rahva hulgas unustatud...

28. juunil 1979 teatas Elena Villard ajalehe Vaba Eestlane vahendusel, et kolm päeva varem, 25. juunil „peale pikka haigust lahkus minu armas abikaasa Jaan Villard“. Kirstupaneik oli sama päeva õhtul Vana-Andrese kirikus ja ärasaatmine järgmise päeva hommikul. Lehetoimetuse lisas omalt poolt lühidalt juurde: „Torontos suri 25. juunil endine Estonia bassbariton Jaan Villard. Lahkunu alustas oma lavategevust ooperikooris laulmisega, kuid jõudis edasi ooperiosadeni, kus ta laulule anti kõrge hinnang...“ Kodu-Eestis ei reageeritud sellele sündmusele mitte kuidagi.

Laulja, teatri- ja muusikategelane Elena Villard läks oma mehele järele palju aastaid hiljem, 6. septembril 2011. Temast teame paraku veel vähem kui abikaasa Jaanist...

Allikad:

- *Eesti Teatri Biograafiline leksikon, Tallinn, 2000, lk. 801*
- *Jaan Villard andmebaasist TLÜAR väliseesti isikud*
- *Lepik-Villard, Elena andmebaasist TLÜAR väliseesti isikud*
- *Heino Toomtalu „Nõuri talust Estoniasse“ Ühistöö, 20. juunil 1989*
- *Memento Raamat „Poliitilised arreteerimised Eestis 1940-1988“, Tallinn 1996*
- *Alo Põldmäe „Elukäik koos muusikaga – nii kodus kui võõrsil. Endel Kalam 90“*
- *Raul Pettai „Lend muusika tiivul. Endel Kalam 1915-1985“, Vaba Eesti Sõna, 2. detsember 2015*
- *Vaino Kallas „1944. aasta sõjasuvi rindel ja tagalas“*
- *Surmakuulutus, Vaba Eestlane, Toronto, Kanada, 28. juuni 1979*
- *P. Tammeveski „Nekroloog“, Vaba Eesti Sõna (New York), 26. juuni 1979*
- *Lydia Järvik „Elena Villard – In Memoriam“, Eesti Hääl, 15. oktoober 2011*

Ajaleht 74 aastat tagasi

Suur peopäev Kohilas

Maa Sõna 28. juulil 1942

Pühapäeval, 26. juulil 1942, peeti Kohilas Harjumaa omakaitse staabi korraldusel Harjumaa metsavendade aastapäeva, millal toimus Vabadussõja mälestussamba taasavamine ja laulupäev enam kui 800 laulja-mängija osavõtul. Pidustuste haripunkti kujundas omavalitsuse juhi dr. H. Mäe kõne, mida kuulas ligikaudu 10 000 inimest.

Päev kujunes suurimaks pidustuseks, mis peetud Harjumaa viimaste aastate jooksul, kuna nii tegelastena kui publikuna oli esindatud äärest ääreni kogu Harjumaa.

Õhtu ees puhkenud vihmasagarad ei suutnud pidu rikkuda, vaid pigemini tõstsid tegelaste meeleolu. Kohila ise aga, mis oma paberivabrikuga, alevikuga ning rikkaliku loodusega on üks Harjumaa kaunimaid keskusi, nägi sellist suurt rahvahulka ja ülevat peomeeleolu esmakordselt.

Juba laupäeval tõid rongid Kohilasse peolisi igast maakonna sopist ja pühapäevahommikused rongid olid sõna otseses mõttes rahvast täis kiilunud. Tallinnast saabus erarong, mujalt tuldi autobusedega ning veoautodega, nii et peopäeva hommikupooltel nägi Kohila välja nagu tohutu kirev sipelgapesa. Kell 14.45 kogunesid tegelased spordiväljakule, kus algas **pidulik rongkäik** mälestussamba juure.

Pataljoniülemltn. Heinam andis oma kõnes ülevaate bolševike poolt lõhutud samba taaspüstitamisest, millele järgnes samba vabastamine kattedest ja vaimulik talitus. Sammas püstitati uuesti Kohila omakaitse ja seltskonnategelaste poolt ning asub oma endisel paigal rahvamaja ees.

Samba avamispidustustele järgnes kõigi tegelaste rongkäik kilomeetri kaugusel asetsevasse kooliparki. Ilus ilm oli meelitanud kohale maaoludes ennenägematu rahvahulga – tegelasi ja pealtvaatajaid oli kokku **ligikaudu 10 000 inimest**.

Rongkäik sirgetes ridades sammuvate omakaitselaste ning rahvariides laulukooriga pakkus meeliülendavat pilti. Nelja orkestri marsihelide saatel sammuv peorong oli üle kilomeetri pikk, kusjuures teeservasid palistas tihe inimhord.

Kohila kooliparki ehitatud laululavale asetuse kohale üldkoor umbes 800 lauljaga. Pidustustele saabunud omavalitsuse juht koos saatjatega võeti vastu fanfaarihelidega ja piduliku marsiga, millele järgnes lippude heiskamine fanfaaride saatel ning ühislaul „Eesti lipp“ laupäeval üldjuht J. Martini juhtimisel.

Sellejärel asus kõnetooli pidustuste üldkorraldaja kol.ltn. H. Jaanson, kes andis ülevaate Harjumaa metsavendade tegevusest. Mõõdunud aasta 26. juulil liitusid naabermetsetsades paosolevad metsavennad Mahtra rabas kol. E. Leithammeli salgaga, mille tulemusena asutati **Metsavendade Harju malev**, mille üldjuhiks valiti kol. E. Leithammel. Maleva juhtkonda kuulusid veel lendur-ltn. Saag staabiülemana, dr. Ernesaks arstina, Vainu käskjalana ja Luhtmaa, kpt. Raudi, seers. Tarmo, lpn. Laidre, n.-ltn. Niklus, lnt. Soontaga, lpn. Lepson pataljoniülemana. Seers. Reimo, seers. Pöder, lendur-veebel Grauen jt. teotsesid erialastel juhikohtadel. Kokku oli selles malevas üle 200 metsavenna.

Kõneleja andis ülevaate peetud lahingutest ja märkis, et see metsavendade Harju malev saigi aluseks praegusele Harjumaa omakaitsele.

Peokõnega esines omavalitsuse juht dr. H. Mäe.

Järgnes segakooride kontsert J. Märtini ja A. Ruuti üldjuhtimisel. 800-pealine koor näitas head laululist taset ja kõrget kunstivõimet, mida märkis ka dr. Mäe, paludes seda edasi anda lauljaile.

Orkestrikontserdi algul tabas peolisi ränk vihmahoog, mis sundis nii hästi peolisi kui ka esinejaid varju otsima. Hiljem kontsert jätkus, kuid kärbetega puhkpillide osas. Esines ainult kaitsepataljoni orkester F. Tammari juhtimisel, näidates haruldaset kõrgeid kunstilisi võimeid ja lõigates publikult vaimustatud kiiduavaldusi. Sellist head orgestrit kuulis suur osa maarahvast esmakordselt.

Järgnev segakoorikontsert viidi läbi kavakohaselt.

Kava lõpus ei lahkunud lauljad ega publik kohtadelt.

Nõuti lakkamatult lisapalasisid. Üldjuhid dekoreeriti rahvarõivais neidude poolt lilledega.

Lõppsõna ütles kol.-ltn. Jaanson, avaldades tänu kõigile, kes aitasid kaasa peopäevade heaks kordaminekuks, eriti aga Kohila tegelastele, kes olid suurevaevanägijad. Päevakohane, tabavate võrdluste ja muheda huumoriga vürtsitatud tänukõne kutsus esile sagedasi kiiduavaldusi. Lõpp-punktina peoplatsil esitas ühendkoor orgestri saatel R. Kulli bravuurmarsi „Kodumaa“ F. Tammari juhatusel.

Õhtul kell 21 algas rahvapidu Kohila rahvamajas.

Jaan Villard laulmas oma seitsmekümendal sünnipäeval, klaveril saadab kauaaegne hea sõber Paul Tammeveski.